

Inledning

Hur kan psykoanalysens kur medföra bot för analysanden som söker hjälp för sitt lidande? Och vad innebär bot när man ser psykoanalysen i vårdsammanhang? Tillfrågad om vad psykoanalysens kur kan göra för patienten lär Freud ha svarat ”psykoanalysen kanske kan ersätta ett neurotiskt lidande med vanligt mänskligt elände.”

Det var Josef Breuers patient Anna O som 1895 berömt kallade psykoanalysen en ”talkur”. Och detta måste sägas vara psykoanalysens kliniska grundfråga: på vilket sätt skulle samtal kunna bota? Detta nummer av Divan har temat Bot. Incitamentet till numret kommer av att den Göteborgsbaserade psykoterapeuten Ann-Mari Seldén skickade oss en egengjord översättning av Hans W. Loewalds klassiska text från 1956, ”Om terapeutisk verkan i psykoanalys”. Som Bengt Warren pekar på i sin introducerande text kan Loewalds artikel, kompletterad med James Strachey's centrala text ”Om det särskilda i den psykoanalytiska terapins verkan”, 1934, ses som en slags brygga över de transatlantiska spänningar som

kommit att uppstå i den analytiska diasporans kölvatten. Epokgörande är den centrala placering som relationen analytiker – analysand ges i respektive författares resonemang.

Vi har ånyo glädjen att presentera en text av psykoanalytikern och filosofen Cynthia Fleury, nämligen hennes inaugurationsföreläsning till lärostolen ”Humanité et santé” vid Conservatoire National des arts et métiers (CNAM) i Paris, en befattning med överblick över hela samhällets vårdverksamhet. En av Fleurys teser är att villkoret för vården i samhället bygger på en omsorg om intersubjektiviteten på alla nivåer, således en grund för bot för var och en av oss. Den medicinska teknologin är otillräcklig; den måste åtföljas av en form av humanistiskt medvetande i all vård. Den naturvetenskapliga ”evidensen” kommer till korta när det gäller ett humanistiskt omhändertagande.

Psykoanalysen som kur illustreras i en målade text av Michael Eigen, där psykoanalytikerns överväganden kan vara avgörande för kurens förlopp. Sotiris Greveniotis förmedlar

förloppet ur analysandens perspektiv, med en kärlekssång i countrygenren som nyckel.

Filosofen Hannes Nykänen å sin sida diskuterar det i grunden konstiga i själva idén att samtalet skulle ha en terapeutisk ”effekt”.

En skönlitterär roman ger ett spår för litteraturkritiker Michel Ekman i hans sökande efter själssår i moderns livshistoria. Även Rolf Künstlicher tar en roman, W.G. Sebalds *Austerlitz*, till hjälp för att visa hur det förflutna präglar en persons minnen och hur dess återkomst i smärtsam ambivalens kan leda till utveckling. Romanjaget Austerlitz är besatt av rum som konstruktion av yttre och inre försvar, och frågan om vad som är möjligt att reparera och vad som förblir irreparabelt, formuleras men blir av nödvändighet utan svar.

Konstnären Emma Göransson träder in i dunklet i L. Ceius hus i Pompeji och möter skuggan av en far om vars makt dessa för länge sedan begravda rum vittnar, nu frilagda med väggar skimrande av målerifragment: en vaksam leopard mot cinnoberröd fond, skuggan av ett ansikte, raffinerade mönster av linjer och färgfält.

John Sundkvist, essäist och konstnär, visar hur även målaren Ivan Aguéli, som fyller 150 år den 24 maj 2019, rörde sig mellan synintryck av yttre verklighet och inre figurationer. Sundkvist citerar Marcel Proust: ”Jag insåg nu att den verklighet som skulle uttryckas inte låg i motivets yttre form utan på ett djup där denna yttre form hade föga betydelse”.

Konstnärerna Cy Twombly och Lenke Rothman var jämnåriga och framlevde sina liv på långt avstånd från sina olika tidigare hemvister, i Rom respektive Sverige. Deras uttryck skiljer sig åt i format, tematik, teknik och gestik. Förenas gör de i det egna ljus – pulserande eller stilla, stundom smärtsamt starkt – som är ”varje konstnärs personliga sol”, med Aguélis ord.

Detta nummer av Divan ägnas existentiella tankar kring boten. Agnes Mesterton kastar ut Harry Martinsons fråga i diktverket *Aniara* 1956: ”Finns någon bot för mänskligheten?” Avrundande introducerar Johan Eriksson den amerikanske filosofen/psykoanalytikern Jared Russell som med hjälp av Friedrich Nietzsche

försöker ompröva tolkningens praktik. Tonvikten förflyttas från tolkning betraktad som avtäckandet av sanning, till en praktik som guidas av en etik: att förmå subjektet att vara öppnare, vitalare och i kontakt med sin sanning.

Redaktionen

Impluvium Casa dei Ceii, Pompeji (regnvattenbassäng), FOTO: Emma Göransson svarar för fotografier från och målningar av Pompeji i *Divan* 1–2 /2019 (utom s 57); samtliga bilder © konstnären.